

Скрізь у посівах *озимого ріпаку* триває шкідлива діяльність **хрестоцвітних блішок та біланів**, несправжніх гусениць **ріпакового пильщика, капустиної молі**, які в допороговій чисельності пошкодили 4-18% рослин. Осередково в господарствах Київської області гусениці **капустиної молі** пошкодили до 31% рослин, у Вінницькій гусениці **озимої та окличної совок** за чисельності 0,3-1, на окремих площах фермерських господарств 2-6 екз. на кв.м пошкодили 6-15, макс. до 50% рослин ріпаку. Вогнища надпорогової чисельності фітофагів локалізовані. У Волинській області у крайових смугах культури 3-6% рослин заселено та пошкоджено **білокрилкою**. Пошкодження рослин стримується токсикацією насіння. У Запорізькій, Кіровоградській, Чернігівській областях 1-4, макс. 10% рослин уражено **пероноспорозом**, у Житомирській та Київській 0,5-1% рослин охоплено **чорною ніжкою та альтернаріозом**.

Озимий ріпак за наявності 3-5 блішок на кв.м, за теплої сонячної погоди захищають препаратами на основі діючих речовин циперметрину, дельтаметрину, тіаклоприду, хлорпірифосу. За появи симптомів борошнистої роси, альтернаріозу, сірої гнилі, фомозу рослини обробляють дозволеними фунгіцидами.

Погодні умови звітнього періоду сприяли розвитку й живленню жуків та личинок хлібної жужелиці (0,2-1, макс. 2 екз. на кв.м) на падалиці зернових і злакових бур'янах. Також на падалиці, розвиваються **шведські, гессенська, інші злакові мухи, цикадки, попелиці**, із хвороб проявились - **борошниста роса, септоріоз, гельмінтоспоріоз**, подекуди **бура листкова іржа**, які є джерелом інфекції для посівів озимих зернових під урожай 2019 року.

Обмеження чисельності й шкідливості **хлібного туруна, підгризаючих совок**, інших **грунтових** фітофагів досягається поєднанням організаційно-господарських, агротехнічних та хімічних заходів. Вищевказані фітофаги за появи сходів **озимих зернових** можуть завдавати шкоди посівам.

На більшості площ **кукурудзи** 2-23% рослин, 3-10% качанів пошкоджені гусеницями **стеблового (кукурудзяного) метелика**. Гусениці шкідника закінчують живлення та опускаються на зимівлю у нижню частину стебла рослини. Гусениці другої генерації стеблового метелика розвиваються на диких товстостеблених рослинах і на зрощувальних полях. У Степу на качанах кукурудзи пізнього посіву доживлюються гусениці **бавовникової совки**.

Пухирчасту та летючу сажки виявляли на 2-5% рослин. **Фузаріозом** уражено 1-6 (Дніпропетровська, Закарпатська, Кіровоградська, Полтавська, Тернопільська, Чернівецька обл.), макс. 20% (Черкаська обл.) качанів. **Бактеріозом** охоплено 1-4% (Дніпропетровська, Кіровоградська, Тернопільська обл.) качанів кукурудзи.

Низький зріз стебла при збиранні, подрібнення і заорювання післязбиральних решток кукурудзи знизить зимуючий запас шкідників і збудників хвороб. Для зменшення ураження качанів фузаріозом та іншими пліснявими грибами рекомендується збирання урожаю в стислі строки, уникання механічного травмування зерна та підсушування його до вологості не вище 16%.

На незібраних площах **цукрових буряків** 3-15, макс. 20-40% рослин (Івано-Франківська, Київська, Полтавська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська обл.) уражені **церкоспорозом**. На 2-18% рослин виявлено **борошністу росу**,

пероноспороз, фомоз, осередково вірусні жовтяницю та мозаїку. У Вінницькій, Полтавській, Тернопільській областях 2-10% коренеплодів, переважно гібриди іноземної селекції, уражені **паршею звичайною, хвостовою гниллю, дуплистістю.** В посівах культури в осередках залишаються шкідливими гусениці **підгризаючих та листогризучих совок**, подекуди посіви заселяють та пошкоджують **бурякова листкова попелиця, амарантовий стеблоїд.**

В Лісостепу та Степу на 3-10% рослин **соняшника** виявлено **білу та сіру гнилі.** **Фомозом, іржею** уражено 3-25, макс. в осередках Кіровоградської та Миколаївської областей до 41% рослин, 3-24% рослин хворі на **пероноспороз, альтернاریоз, септоріоз**, подекуди **фомопсис** (Донецька, Кіровоградська обл.), **соняшниковий вовчок** паразитує на 5-25, макс. до 60% рослин у вогнищах Миколаївської області. 4-9% рослин охоплені **іржею** (Кіровоградська, Полтавська обл.). Подекуди посіви заселяють та пошкоджують **соняшникові вогнівка, шипоноска**, гусениці **листогризучих совок (бавовникова, гамма, капустяна), соняшниковий вусач.**

Для обмеження розвитку сірої та білої гнилей на кошиках, за побуріння 75-85% кошиків та вологості насіння 12-14% рекомендуємо провести десикацію посіву і через 7-10 днів зібрати урожай.

У посівах **сої** пізнього строку посіву триває розвиток та живлення гусениць **акацієвої вогнівки, листогризучих совок, павутинного кліща.** **Аскохітозом, септоріозом, пероноспорозом, церкоспорозом, іржею, бактеріальним опіком,** осередково **фузаріозом, жовтою та зморшкуватою мозаїкою** охоплено 2-25% рослин. За 14 днів до збору врожаю та вологості насіння 35-40% проводять десикацію посівів дозволеними до використання препаратами.

Рослин **капусти** пізніх сортів пошкоджують гусениці **біланів, капустяної совки, капустяної молі, попелиці** та інші фітофаги. **Судинний та слизовий бактеріоз, фомоз** відмічені в усіх зонах вирощування культури.

При обстеженні пізніх сортів **яблуні** виявлені гусениці **яблуневої плодожерки, кліщі, попелиці,** поодинокі гусениці **білана жилкуватого та золотогоуза, молі.** Плодові насадження уражені **паршею, плодовою гниллю.**

Тривала тепла погода та достатня кількість кормів (падалиця, сходи озимого ріпаку, рослини багаторічних трав тощо) позитивно впливають на розвиток **мишоподібних гризунів** в агроценозах повсюди. Кількість гризунів зосереджена переважно в **багаторічних травах** та незораних після жнив полях. Так в осередках Волинської, Житомирської, Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької областей нараховують від 2 до 5, макс. в господарствах Київської до 10 жилих колоній на гектарі. На **просапних** культурах обліковується по 1-3 колоній на гектарі. З появою масових **сходів озимих зернових та ріпаку** мишоподібні гризуни мігруватимуть в них з полів після збору просапних культур та неугідь. Через це кількість гризунів в **озимині** зростатиме за активізації процесу розмноження, пік якого зазвичай припадає на жовтень-листопад.

Беручи до уваги вищезазначене, першочерговим в обмеженні чисельності гризунів - вчасна та якісна зяблева оранка, яка позбавляє їх корму і надійного сховища. Наявність 3-5 і більше жилих колоній на гектарі посіву свідчить про загрозу суттєвих пошкоджень рослин та необхідність захисту їх через обробки інсектицидами.

У господарствах здійснюється постійний фітосанітарний нагляд за посівами сільськогосподарських культур.